

Vlechten

uitgave van Stichting Wilg en Mand

jaargang 20 | 2001 | 2

stichting

Wilg & Mand

Uitgave Stichting Wilg & Mand
Twintigste jaargang, 2001/2
ISSN: 1382-8894
oplage: 700

Redactie

Ben Braster,
Toon de Goede,
Peter Walvius (vormgeving),
Wim van der Zande.

▷ Bestuur van Stichting Wilg & Mand:

Voorzitter Ben Braster
Ooijse Bandijk 36 c
6576 JE Ooij
tel./fax 024-6633062

Secretaris Wim van der Zande
Ooijse Bandijk 36 c
6576 JE Ooij
tel./fax 024-6633062

Penningmeester Chris Wenneker
Meikade 1, 6744 TA Ederveen
tel. 0318-571902
Postbanknr. 2695726

Lid Wim van Wingerden,
Kooilandsedijk 37,
3291 LG Strijen
tel. 078-6742644

Bijdragen voor het volgende
nummer gaarne voor 10-8-2001
sturen naar:
redactie "Vlechten"
p/a: Hindestraat 27,
6531 KG Nijmegen.

Advertentietarieven

1/8 pagina f40,-
1/4 pagina f75,-
1/2 pagina f135,-
1 pagina f270,-
bij 4 maal plaatsen is
1 plaatsing gratis.

Verzending boeken

Sander van Harten,
Bocht 7
1601 JG Enkhuizen
tel. 0228-313815

Beheer bibliotheek

Wim van Wingerden,
Kooilandsedijk 37
3291 LG Strijen
tel. 078-6742644

Cursusinformatie

Brand van Rijn,
Horsterweg 137
3853 JA Ermelo
tel. 0341-552910

▷ In dit nummer

- blz.
17	Van het bestuur
18	Vlechtplezier in Brabant
18	Mandenmarkten/Mandenmakersfeesten
20	Vlechten met struikgewas
23	Contactdag op 29 september 2001
24	In en om de werkplaats - Het klopijzer
26	Een mandenverzameling in Engeland
28	Opening museum in Noordwolde
31	Informatie over cursussen
32	Uitgaven van Stichting Wilg & Mand

► Van het bestuur

Op de nieuwe huisstijl heeft het bestuur vele enthousiaste reacties ontvangen. Het doet goed te merken, dat inspanningen hun vruchten afwerpen.

Dit is ook het geval in de samenwerking met het Nationaal Vlechtmuseum Noordwolde. In dit museum, dat op 28 april door Jeltje van Nieuwenhoven werd geopend, is inmiddels de mandencollectie van Wilg & Mand ondergebracht. De voordelen t.o.v. het depot in IJsselstein zijn evident: het beheer gebeurt nu op professionele basis, de opslag is er stukken beter, er kan echt geconserveerd worden en de toegankelijkheid gaat via digitale fotografie en internet naar een andere dimensie. Bovendien was gebleken, dat de museumwerkgroep in de acht jaar van haar bestaan aan de meest elementaire van haar taken, namelijk het beheer en de beschrijving van de

collectie, volstrekt onvoldoende aandacht had besteed. Ook de bibliotheek van de stichting zal een plaats krijgen in het nieuwe museum en dan gemakkelijk in de studieruimte daar te gebruiken zijn. Uitlenen van boeken zal mogelijk blijven voor donateurs.

Marleen Postma heeft te kennen gegeven haar werkzaamheden in het bestuur te willen beëindigen. We danken haar hartelijk voor de geleverde inspanningen en zullen proberen de leemte langs de statutair voorgeschreven weg op te vullen.

Sinds kort is de nieuwe informatiefolder over Wilg & Mand beschikbaar. Mensen die actief voor de stichting willen werven kunnen deze opvragen bij de voorzitter.

Wim van der Zande, secretaris

(advertentie)

Intensieve scholing mandenmaken in Nederland

- » **individueel gericht deeltijd-onderwijs**
- » **modulair programma; start september 2001**
- » **les van ervaren docenten/beroepsvlechters**
- » **vlechten, materiaalkennis, teeltkunde etc.**

inlichtingen bij Ben Braster, tel. 024-6633062

► Vlechtplezier in Brabant

Op 31 maart en 1 april jl. hield de Mandenvlechtersvereniging Brabant open dagen, zo viel te lezen in het vorige nummer van dit bulletin. Voor mij reden genoeg om een rit naar Veldhoven te maken voor een nadere kennismaking. De eerste indruk bij binnenkomst was: veel manden temidden van Brabantse gezelligheid. De vereniging werd vier jaar geleden opgericht en de activiteit ervan bestaat (uiteraard) uit gezellig samen manden vlechten. De oude dorps-school van Oerle (bij Veldhoven) doet dienst als clubgebouw. Het lokaal is twee avonden per week open. Wie lid is, is welkom om te komen vlechten. De vereniging heeft inmiddels ongeveer zestig leden. Op de jaarlijkse open dag laten de leden zien wat ze hebben gemaakt.

Zo nu en dan organiseert de vereniging een cursus voor beginners. Wie de smaak te pakken krijgt kan na de

cursus lid worden en op de clubavonden komen vlechten. Mijns inziens heeft de vereniging met deze werkwijze een prima formule gevonden om het mandenmaken als hobby aantrekkelijk te maken. Want iedereen die ergens een cursus mandenmaken volgt of heeft gevolgd, weet dat alle begin moeilijk is. Na een cursus alleen verder gaan valt niet mee. Dat is alleen weggelegd voor de meest gemotiveerden. En na de basis geleerd te hebben is het toch vooral een kwestie van oefenen om het geleerde onder de knie te krijgen; niet van nog meer les krijgen. De leden van de Brabantse vereniging helpen elkaar daarbij. En dat levert duidelijk veel vlechtplezier op.

Ik wens de Brabantse vereniging daarom veel succes en ik hoop dat hun initiatief, i.c. het oprichten van een lokale vlechtclub, navolging vindt.

Ben Braster, voorzitter

► Mandenmarkten/mandenmakersfeesten

Deze zomer vinden enkele festiviteiten plaats waar de mandenmakerij en haar producten centraal staan.

Vooralsnog gaat het hierbij om activiteiten in Frankrijk en Duitsland, waar de branche duidelijk meer volume heeft dan in Nederland en de

organisatie dus ook iets gemakkelijker gaat.

Toch is het de bedoeling dat volgend jaar ook hier te lande wat van de grond komt. Het onderwerp heeft al een plaats in de besprekingen van Wilg en Mand met het Nationaal

deelnemer défilé Vallabrègues

Vlechtmuseum in Noordwolde. Tot het zover is moeten we nog over de grens om flinke concentraties vakmensen en hun producten te kunnen bewonderen. Er zijn de komende tijd zeker drie plaatsen waar men heen kan:

Kommern. Hier wordt op 30 juni en 1 juli een markt gehouden in het Rheinisches Freilichtmuseum. Vakmensen en goede amateurs verkopen er eigen vlechtwerk en demonstren er hun vaardigheden. Aansluitend vindt nog een masterclass plaats waar details van het open werk en diverse randen aan bod komen. Mensen die geïnteresseerd zijn in deelname aan de markt en de masterclass kunnen nog contact opnemen met Andrea Schutz-Wild tel.: 0049/2443/7239. Kommern ligt in de Eifel, ca 50 km ten zuidoosten van Aken.

Vallabrègues. Een klein dorpje in het diepe zuiden van Frankrijk, net iets zuidwestelijk van Avignon. Hier organiseert men sinds een jaar of tien in het tweede weekend van augustus een mandenmakersfeest. Dit jaar zijn op 11 en 12 augustus 20 à 30 Franse vlechters en hun mandwerk te bewonderen. Bezienswaardig is zeker het défilé van koetsen en karren beladen met oud en nieuw vlechtwerk bij de opening van het feest.

Lichtenfels. Op 15 en 16 september houdt men er de traditionele Korbmarkt waar enkele tientallen vlechters en handelaren in vlechtwerk hun spullen aan het talrijke publiek tonen en verkopen. Voor wie het nog niet wist: Lichtenfels is het stadje waar de vakschool gehuisvest is en ligt in Noord-Beieren iets ten oosten van Bamberg.

Wim van der Zande

Korbmarkt Lichtenfels

► Vlechten met struikgewas

gevlochten heg

Al enige jaren is het vlechten van betuiningen of tuinen uit twee- of driejarige wilgentenen bij wijze van erfafscheidingen in Nederland populair. De esthetische waarde van zulke constructies wordt hoog gewaardeerd, maar de geringe duurzaamheid ervan wordt veelal als een probleem ervaren. Vlechten met levend hout, dat doorgroeit na te zijn vervlochten, heft dat bezwaar op, maar om duurzame levende vlechtconstructies te maken is nog een hele kunst. De kennis daarover wordt momenteel vergaard en verspreid door Stichting wAarde te Beek-Ubbergen in het kader van het Nationaal Stimuleringsproject Gevlochten Heggen, Hagen en Houtwallen.

Gevlochten heggen, hagen en houtwallen zijn erg belangrijk voor de kwaliteit van het landschap en de natuur, maar in de loop van de vorige eeuw ging het fout: het prikkeldraad heeft veel vlechthekken verdrongen; en later werd de tuinschutting ontwikkeld, die vandaag de dag in bijna iedere woonwijk veel wordt geplaatst. Deze schuttingen bieden totaal geen leefruimte voor de vlinders en vogels die juist in tuinen zo leuk te bewonderen zijn.

Op het platteland heeft de vervanging van heggen, hagen en houtwallen door prikkeldraad geleid tot een ernstige verarming. Dat is een slechte zaak. De ecologische waarde van het ooit zo dichte net van heggen en houtwallen,

poelen en groene slootranden, kun je moeilijk overschatten. Kleine landschapselementen bieden een grote afwisseling aan micro-reliëf en micro-klimaat. Dit biedt tal van organismen een onderkomen, van het kleinste slakje tot de grotere zoogdieren, van loopkever tot grauwe klauwier, van sleedoornpage tot das en hermelijn. Gevlochten heggen, hagen en houtwallen horen niet overal in Nederland thuis. In delen van Noord-Holland, bijvoorbeeld, bestaat het landschap traditioneel uit open weilanden met knotbomen en is het doorsneden door een netwerk van sloten.

In veel andere delen van ons land stonden vroeger gevlochten heggen en houtwallen. De traditionele houtwallen vindt u onder meer in de Achterhoek, in Zuid-Limburg zijn er de graften, holle wegen en tuynhagen. In andere streken ziet u nog de houtkaden, houtsingels en wildwallen. Bijzonder zijn de tuunwallen (vooral op Texel), de elzenhagen, de gescho-ren heggen en de hagen van ineenge-strengelde braam, zoals in Zeeuws-Vlaanderen nog te bewonderen.

De houtwallen en heggen verschilden van streek tot streek zowel qua samenstelling als qua onderhoud en vlechten. Zo gebruikte men in Limburg veel dood hout dat tussen de levende struiken door werd gevlochten; in Noord-Brabant bogen de vlechters de takken van jonge struiken,

zodat ze een horizontale structuur vormden. Daaruit sproten dan tal van uitlopers naar boven.

Het aanplanten, het onderhouden en het vlechten zijn regio-gebonden. Dat geeft gevlochten heggen, hagen en houtwallen een grote cultuur-historische en recreatieve waarde. Vooral de recreatieve waarde is economisch interessant.

Heggenvlechten, een oude ambachtelijke traditie, is een ware kunst, die u niet van de ene op de andere dag onder de knie krijgt. Toch zijn de basisprincipes van het vlechten en leggen redelijk simpel. Hieronder staat een beknopte beschrijving over hoe het in zijn werk gaat.

Het planten:

In de maanden oktober tot en met maart, bij voorstvij weer, kunt u struiken planten. Hou een plantafstand van circa 25 centimeter aan.

Het snoeien:

Regelmatige snoei is nodig, en wel zo dat de heg aan de onderzijde iets breder wordt dan bovenin. Zo krijgt de heg ook aan de onderkant genoeg licht. Snoeien kan gedurende het hele jaar, behalve als er vogels in de heg nestelen.

Het vlechten:

Om de heg goed te vlechten slaat u eerst, om de ongeveer 50 centimeter, staken van bijvoorbeeld kastanjehout

gelegde heg

in de grond. Daar tussendoor vlecht u horizontaal (buigzaam!) lange hazelaar- en/of wilgentenen. Vervolgens leidt u de jonge scheuten van de struiken langs dit 'rasterwerk'. Horizontaal ingevlochten scheuten vormen weer nieuwe scheuten, die recht omhoog groeien. Zo ontstaat een stevig, levend hekwerk. De staken en de ingevlochten hazelaar of wilgentenen verliezen in de loop der tijd hun functie en ze vergaan.

Het leggen:

Laat de struiken eerst één of twee jaar de hoogte in groeien. Snoei de zij-scheuten regelmatig bij. Vervolgens kunt u in het plantseizoen, als de struiken geen bladeren dragen, de struiken voorzichtig 'inkepen': met een hiep, scherp mes of zaagje maakt u vlak boven de grond een insnede in de stam, schuin naar beneden. De levende struik 'legt' u vervolgens voorzichtig schuin neer,

zonder de stam te breken. Als u naar rechts buigt, zit het snijvlak aan de linkerkant (en omgekeerd).

Vervolgens staat u op regelmatige afstand staken van bijvoorbeeld kastankehout in de grond.

Vervolgens bindt u pal boven de gelegde struiken, en aan de kastankehouten staken de heg af met horizontaal in elkaar gevlochten hazelaar- of wilgentenen. Dit voorkomt dat de struiken zich weer opheffen wanneer in het voorjaar de sapstroom weer op gang komt.

Wilt U meer weten, vraag dan de brochure aan bij Stichting wAarde, Rijksstraatweg 174, 6573 DG Beek, telefoon 024- 6844836. Daarin vindt U ook informatie over onze website, onze werkopleiding, ons vrijwilligers-project en ons cursuspakket.

*Thomas van Slobbe,
coördinator/directeur Stichting wAarde
& Jef Gielen, vlechthebben-meester*

► Contactdag op 29 september 2001

De jaarlijkse contactdag voor donateurs en geïnteresseerden wordt gehouden op 29 september te Appeltern in De Tuinen van Appeltern. Het bestuur nodigt u van harte hiervoor uit. Het is inmiddels traditie, dat er een thema wordt verbonden aan de dag, en dat zal dit jaar het vlechten op bogen zijn. Wij nodigen u daarom uit - al dan niet zelf gemaakte - manden op bogen mee te nemen, opdat we gedurende de dag een kleine expositie kunnen neerzetten. Dat mogen manden van wilgenteen zijn, maar ook van een van de vele andere grondstoffen, waarvan manden op bogen worden gemaakt.

Het programma is als volgt (wijzigingen voorbehouden):

- 10.00- 10.30 uur aankomst en koffie
- 10.30- 10.40 uur opening
- 10.40- 11.00 uur inleiding over De Tuinen van Appeltern
- 11.00- 11.30 uur lezing door Anne Hermans over manden op bogen
- 11.30- 12.00 uur videofilm over fabricage "cwyntell" uit Wales
- 12.00- 12.30 uur bespreking meegebrachte manden'
- 12.30- 13.30 uur middagpauze met lunch
- 13.30- 15.30 uur middagprogramma bestaande uit:
 - gelegenheid tot bezichtigen tuinen
 - workshop vlechten op bogen olv. Anne Hermans
 - evt. demonstraties vlechten op bogen
 - tijd voor informele contacten
- 15.30 uur afsluiting met koffie/thee/drankje

De kosten van de dag bedragen f35,- per persoon, inclusief consumpties en lunch. U kunt zich aanmelden door dit bedrag over te maken op Postbanknr. 2695726 tnv. Stichting Wilg & Mand te Ederveen, onder vermelding van Contactdag 2001 en naam, adres, woonplaats en telefoonnummer. Vroegtijdig aanmelden stellen wij zeer op prijs. Wij hopen op een grote opkomst. Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot het bestuur.
Namens het bestuur,

Ben Braster

► In en om de werkplaats: Het klopijzer

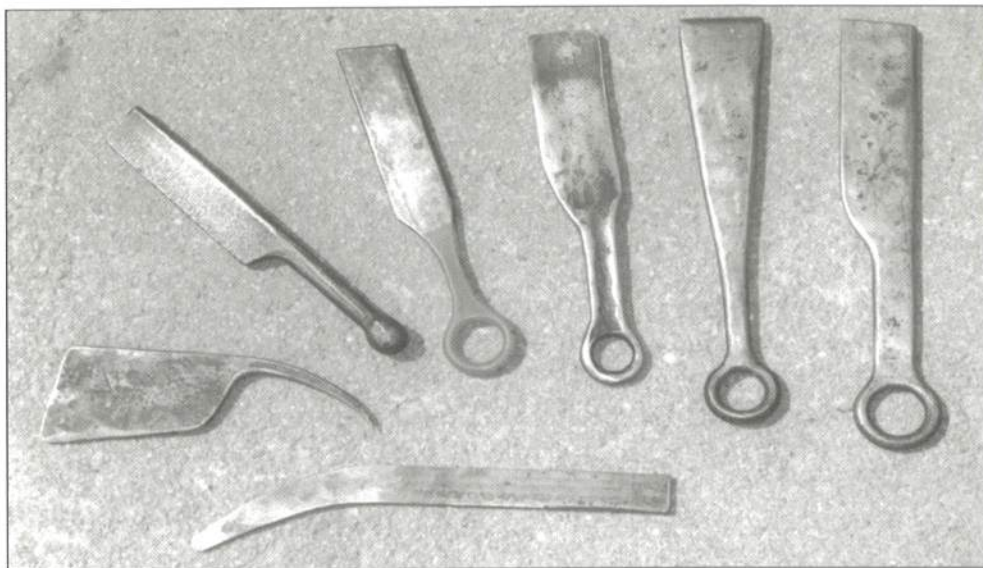
In de serie artikeltjes over hetgeen er in de mandenmakerswerkplaats te vinden is komt dit keer het klopijzer aan de beurt. Dit stuk gereedschap is wel het meest typische voor het beroep. Men vindt het nergens anders en het is ook nauwelijks voor iets anders te gebruiken dan voor het maken van manden.

Zoals de naam al aangeeft gebruikt men het klopijzer vooral om het vlechtwerk aan te slaan of te kloppen. Hierdoor komt het materiaal dichter op elkaar en wordt de mand steviger. Extreme vormen van aankloppen vindt men in het geblokte werk en de wan, waar de staken nauwelijks meer te zien zijn.

Soms combineert men de functie van het klopijzer met een andere, bijvoorbeeld het rechtbuigen van stokken of het afwerken van de rand zoals bij het maken van wannen gebruikelijk was. Is er sprake van een dergelijke combinatie van functies, dan is dat goed te zien aan de vorm van het gereedschap. Zo voegt men voor het buigen een ring of oog toe; aan het wannenijzer kwam een gebogen, iets afgeplatte priem te zitten.

Ondanks de specifieke inzet van het klopijzer zijn vorm en maten tamelijk variabel. Deze variatie is volgens mij niet zozeer historisch of geografisch bepaald, maar eerder het gevolg van de individuele voorkeur van de manden-

makers die een bepaald model wel goed of prettig vonden en dat door de plaatselijke smid lieten (na)maken. Er zijn wel bepaalde criteria die bepalen of een klopijzer al dan niet voldoet. Belangrijk is het gewicht. Een ijzer met een gewicht van ongeveer 500 gram is prima te gebruiken voor licht en middelzwaar werk waarin inslag tot 160 cm en staken tot 200 cm verwerkt worden. Daarboven zal men toch gaan zoeken naar een ijzer van 600 à 800 gram. Het inzetten van een dergelijk zwaar ijzer voor het lichtere werk is niet aan te raden. De inslag wordt te vast aangeklopt, wat niet nodig en niet mooi is. Ook is het veelvuldig gebruik van een zwaar klopijzer niet best voor de pezen en gewrichten in pols en elleboog. Ook de verdeling van het gewicht speelt een rol. Een ijzer dat in balans is werkt aangenamer dan een waar het zwaartepunt ver af ligt van de plaats waar men het vasthoudt. De vorm mag dan variabel zijn, het is wel van belang dat het klopgedeelte vrij plat is met een dikke en een dunne zijkant. Met de dikke kant klopt men kimmén en inslag aan; met de dunne kan men goed tussen de bodemstekken van een ronde of ovale mand komen en de platte kant kan men benutten om een rand strak te kloppen. Wat het materiaal betreft kan men het beste constructiestaal of smeedbaar gietijzer nemen. Gewoon gietijzer

heeft het nadeel dat het bros en dus breekbaar is. Erg vervelend als men het ijzer laat vallen. Een aandachtspunt is de afwerking. Het ruw gesmede of gegoten ijzer maakt men met behulp van vijl of slijptol mooi glad. Het beschadigt dan de teen niet en het ligt prettiger in de hand.

Op bijgaande foto is een kleine selectie klopijzers te zien die het bovenstaande illustreert. Van rechts naar links geef ik enkele details. Het rechter ijzer weegt 850 gram, is gemaakt uit constructiestaal en heeft een aangelaste ring. Het tweede van rechts is nagenoeg gelijk maar beter in balans en is op meerdere plaatsen vast te houden. Het derde ijzer weegt 500 gram en heeft als bijzonderheid dat het oog ingesmeed is. Het ligt niet goed in de

hand doordat er nogal wat hoeken aanzitten. Een vijl kan hier uitkomst bieden. Het vierde klopijzer is van smeedbaar gietijzer. Toch kan de ring dan bij grote belasting afbreken. Het ijzer met de knop is van gewoon gietijzer en breekt vrij gemakkelijk. Bovendien zijn beide zijkanten te dik en vliegt het snel uit de hand tijdens het werk. Het brede ijzer linksonder is speciaal om wannen mee te maken. Aan de linkerkant loopt het breed en plat uit om goed tussen de spanen te komen. Rechts ziet men de doorn die gebruikt wordt bij het leggen van de rand. Midden onder is een ijzer voor open werk. De linkerkant is erg dun en afgerond en dient om de fitsen mee te bewerken; het rechter einde fungeert als gewoon klopijzer.

Wim van der Zande

► Een mandenverzameling in Engeland

Manden links, manden rechts, manden boven mijn hoofd, hangend aan muren en gebint tot in de nok, en staand in een rij op de grond, hoe valt deze Basketry Gallery te beschrijven?

Het is de verzameling van Maurice Bichard (voorzitter van de Basketmakers' Association) die hij heeft ondergebracht in een ruime schuur op zijn erf. Toch lijkt die schuur al haast te klein voor de ruim 400 manden door hem verzameld tijdens dienstreizen door Europa. Bij het bezoeken van markten werd zijn belangstelling voor manden gestimuleerd. Die was al eerder gewekt tijdens reizen in de Appalachians (U.S.A.), en in Bretagne waar hij een mandenmakersfamilie leerde kennen. Doordat het op die markten heel vaak manden betrof voor gebruik door land-, tuin- en fruitbouwers, misschien soms ook door hen zelf gemaakt en bestemd voor de eigen regio, waren ze voor Westeuropese begrippen goedkoop. In de auto waren ze gemakkelijk mee te nemen en de douane had voor deze import geen belangstelling.

De verzameling is zo hier en daar aangevuld met manden uit andere werelddelen, wat soms interessante vergelijkingsmogelijkheden oplevert. Er kan grote overeenkomst bestaan in vlechtwijze en materiaal tussen b.v. een aantal Europese manden en een

exemplaar uit Midden Amerika.

Een begin van ordening is aangebracht door groepering volgens verschillende uitgangspunten. Dat kan zijn de techniek, b.v. waar wannen getoond worden samen met manden die in dezelfde techniek gemaakt zijn: met wilgeteen gevlochten om op breedte gebrachte spanen. Dat geldt evenzeer voor een collectie beugelmanden van allerlei herkomst, van groter verscheidenheid en gebruik dan onze Twentse bögelkorfkes maar duidelijk verwant.

Het kan zijn volgens de wijze van dragen: op de rug b.v., verschillende typen van fraaie rugmanden hangen naast elkaar; ook kunnen manden aan weerszijden van een ezelrug hangen. En uiteraard werd en wordt er gedragen aan de arm, hengselmanden, of met twee handen.

Natuurlijk kan het gebruik tot groepering leiden: zoals manden voor het plukken van druiven, appels of ander fruit. Ook het materiaal kan het uitgangspunt zijn: manden van esparto bij voorbeeld, zowel uit Spanje als van elders vormen een groep, wat nuttig is voor het gaan herkennen van die overeenkomst in materiaal.

Als een aparte verzameling, en voorlopig nog in een rij op de grond neergezet, staat een door Colin Manthorpe (die als mandenmaker opgroeide in Great Yarmouth) gemaakt overzicht.

Dit omvat alle typen manden op halve grootte, nog of nog tot voor kort in gebruik bij de vissers van de oostkust van Engeland. Een tweede groep, ook van de hand van Manthorpe, omvat een overzicht op dezelfde schaal (1:2) van typen manden voor land- en tuinbouwen voor huishoudelijk gebruik in East Anglia. Dit onderdeel van de collectie heeft al zijn nut bewezen, doordat het met zijn verkleind formaat uiteraard zoveel makkelijker te vervoeren en elders tentoon te stellen is.

Een probleem dat zich voor iedere verzamelaar zal voordoen is de documentatie. Dat betekent in de eerste plaats dat ieder object gemerkt moet zijn. Al deze manden zijn voorzien van stevig eraan gehechte etiketjes.

Maurice Bichard beschouwt de collectie als een studieverzameling en is eventueel bereid manden uit te lenen voor nadere studie. Wie is geïnteresseerd is van harte welkom, echter wel na een tijdige telefonische of schriftelijke afspraak. Mandenmakers zullen er hun hart ophalen aan alle mogelijke interessante details in de vlechtwijzen; verzamelaars zullen graag ervaringen willen uitwisselen. Bovendien is Engeland een mooi land en Oxford is niet ver weg. Daar is b.v. het Pitt Rivers Museum, het volkenkundig museum van de universiteit, een bezoek meer dan waard.

Het adres van Maurice Bichard is, The Farm House, Fyfield Wick, ongeveer 16 km ten ZW van Oxford. Abingdon Oxon OX 13 5NA.
Tel. (0044) 1865 820109
Fax (0044) 1865821356
Email: bichard@btintemet.com.

Mia Pot-Van Regteren Altena

(advertentie)

Vlechten in Noordoost-Frankrijk

**1 t/m 8 september 2001
o.l.v. Wim van der Zande**

- 5 vlechtdagen + excursie naar vlechtcentrum Fayl-Billot
- voor beginners en gevorderden
- vol pension in biologische vakantieboerderij
- f875,- inclusief materiaal en gebruik gereedschap

Inlichtingen en aanmelding:
Annelies van der Eijk,
F-70210 Peu d'Aquet,
tel. 0033-384929660

► Opening museum in Noordwolde

Noordwolde was eens het dorp waar in Nederland vrijwel alle gevlochten meubelen vandaan kwamen. In 1908 werd de Rijksrietvlechtschool geopend, de eerste vakschool in Nederland. Honderden mensen verdienden hun brood met vlechten, dat op de Rietvlechtschool door deskundige vlechtleraren werd onderwezen. In hetzelfde gebouw, inmiddels tot monument verklaard, is nu het Nationaal Vlechtmuseum gevestigd. Het museum werd op 28 april geopend door de voorzitter van de Tweede Kamer Jeltje van Nieuwenhoven. Het werd voor haar veel meer dan een routinehandeling.

Ze is de dochter van een vlechter uit Noordwolde en is er ook geboren.

Op zich is het verwonderlijk dat in een van oudsher arm veendorp op het Friese platteland een zo bloeiende vlechtgeschiedenis is ontstaan. De verveningen bij Noordwolde begonnen al voor 1600. Toen het turf grotendeels was afgegraven, ontstond er grote armoede onder de bevolking. Er werd gezocht naar andere bronnen van bestaan.

Omstreeks 1825 leerde een Duitse veenarbeider een Noordwolder familie het vlechten van mandjes. Het

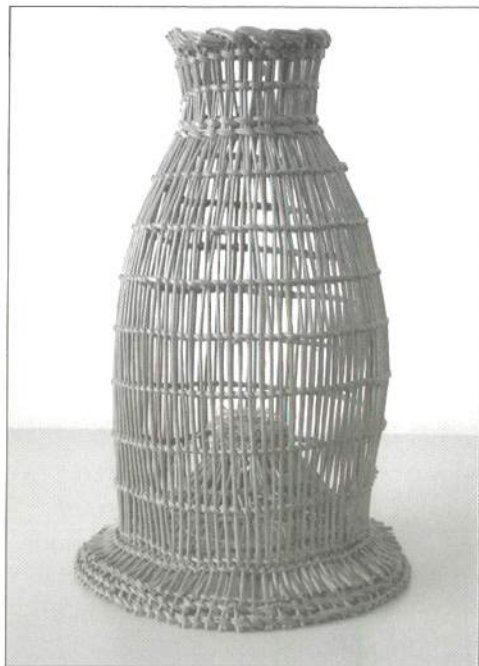
materiaal dat werd gebruikt was de in het wild groeiende wilgenteen. Steeds meer dorpelingen vonden in het vlechten een, overigens karige, bron van inkomsten. Door de invoer van rotan ontstond de rotanmeubelindustrie. In de jaren vijftig en zestig waren er in de rotanindustrie ongeveer vijfhonderd mensen werkzaam.

Eind jaren zeventig belandde de rotanindustrie in een neerwaartse spiraal. Steeds meer bedrijven gingen failliet of moesten enorm afslanken. Oorzaak was de concurrentie van lage-lonenlanden. De exportstop die de Indonesische regering voor rotanstocken afkondigde was een extra tegenvaller voor de fabrikanten.

Het museum geeft niet alleen een gevarieerd beeld van de vlechtgeschiedenis van Noordwolde. Ook de geschiedenis van de Rietvlechtschool wordt belicht. De directeurskamer is in de oude staat teruggebracht. Harm Ellens, de eerste directeur en begenadigd kunstenaar, staat er centraal. Zijn bureau is een museum in het klein.

De lerarenkamer doet nu dienst als bibliotheek en documentatieruimte. In het in ere herstelde vlechtlokaal ademt weer de sfeer van de jaren twintig. De leerlingen lijken zo uit het decor weggelopen. Er is een hooren kijkspel gerealiseerd. De modernste technieken maken een reis in de tijd mogelijk.

In de collectiezaal staat het eerste jaar een gedeelte van de stoelencollectie van het museum tentoongesteld. Het begint met een stoel uit 1890 en eindigt met designstoelen uit 2001. Ook vlechtwerk rond geboorte zoals wiegen, luiermannen, bakermat en kinderstoelen heeft een plaats gekregen in de collectiezaal.

Extra aandacht wordt geschonken aan kinderactiviteiten. Voor hen is onder meer een speciale stripfiguur ontwikkeld in the educatieve zaal. In deze zaal hebben de vele toepassingen van het vlechten een plaats gekregen: van woningbouw tot kleding, van huis-houding tot visserij.

De collectie van Wilg & Mand is begin april verhuisd van IJsselstein naar Noordwolde en een aantal manden staat nu tentoongesteld in de laatste zaal. Het andere deel van de collectie is te bezichtigen in het open depot op de eerste etage van het museum, in het voormalige tekenlokaal van de school.

Het bestuur en de medewerkers van het Nationaal Vlechtmuseum willen alle medewerkers van Wilg & Mand die zich hebben ingezet voor de inrichting van het museum en de opbouw van het documentatiecentrum hierbij bedanken.

We hopen dat dit jaar veel mensen een bezoek zullen gaan brengen aan het museum. De bezoekers van de contactdag in Noordwolde zijn nog in het bezit van een vrij entreebewijs.

*Namens het Nationaal Vlechtmuseum,
Tellerio Barnhoorn,
conservatrice*

► Informatie over cursussen

Datum	Cursus	Locatie	Informatie
29 juni t/m 1 juli	Boerderijmanden met gekliefde bodemplatten, gevord. A. Hermans	Hoegaarden/ België	0032-16765055
2 t/m 3 juli	Masterclass, Wim van der Zande	Kommern/ Duitsland	0049-24437239
2 t/m 7 juli	Vlechtweek Eynderhoof, JacSleutels	Nederweert- Eind	0475-492569
5 t/m 8 juli	Mandenvlechten, Piet H. Spieringhs	Arnhem	030-2201311
16 t/m 20 juli	Mandenvlechten, Piet H. Spieringhs	Schoonre- woerd	0345-612829
20 t/m 24 aug.	Biezen vlechten, Theo Claessens	Stokkem/ België	089-752171
1 t/m 8 sept	Vlechten in Frankrijk, Wim van der Zande	Peu d'Aquet/ Frankrijk	0033-384929660
6 sept.	Mandenvlechten, Brand van Rijn	Harderwijk	0341-426341 (liever niet op zondag)
10 t/m 14 sept.	Mandenvlechten, Jan de Vos	Viller/ Frankrijk	072-5038123
17 sept.	Mandenvlechten, Rien Stuijts	Zundert	076-5976311
19 sept.	Mandenvlechten, Rien Stuijts	Zundert	076-5976311

► Uitgaven van Stichting Wilg & Mand

Ondergenoemde uitgaven kunt u bestellen o.v.v. de code:

RM	f10,00 + porto f2,50
OM	f25,00 + porto f5,00
GT	f7,50 + porto f2,50
MW	f55,00 + porto f7,00
MP	f17,50 + porto f4,50
IB 1	f50,00 (incl. porto)
IB 2	f50,00 (incl. porto)

U maakt het bedrag over op postbanknummer 821761 t.n.v. Boeken Stichting Wilg & Mand, Bocht 7, 1601 TG Enkhuizen. Vergeet bij gebruik van girotel niet uw naam te vermelden! Na ontvangst van de betaling worden de boeken verzonden.

Code RM Het vlechten van ronde manden door A. Westendorp, Ir. W.D.J. Tuinzing en A.D. van 't Hoog. 40 blz. met foto-instructie.

Code OM Het vlechten van ovale manden door A. Westendorp, Ir. W.D.J. Tuinzing en A.D. van 't Hoog. 192 blz. met foto-instructie en veel prachtige illustraties. Vaktermenlijst in 4 talen.

Code GT Geriefteen en andere bindmaterialen door Ir. W.D.J. Tuinzing. 40 blz. en foto's.

Code MP 'Een mandeken van fine teenen...' van Mia Pot-van Regteren Altena. Een speurtocht naar plaatsen van herkomst van het fijn scheenwerk in West-Europa. 24 blz. met kleurenfoto's.

Code IB Voor cursusleiders: 3 instructiebladen. Per tien sets van 3 bladen. IB 1 = beginnersmandjes; IB 2 = haanderikken en kanis.

Code MW Mandenmaken met wilgentenen. Het nieuwe boek uit het Frans vertaald. met zeer veel tekeningen en foto's van de Franse techniek.

Voor Belgische lezers zijn de 3 boeken (RM, OM, en GT) te koop bij Fa F. de Vos-Salix, Eksaardedorp 19, B 9160 Eksaarde, tel. 3468040.

▷ Doelstellingen Stichting Wilg & Mand

- het stimuleren van de belangstelling voor de mandenmakerij en de daarbij behorende grondstoffenteelt, teneinde de produktie en de afzet van kwaliteitsprodukten te bevorderen;
- het bevorderen van het behoud, de uitbreiding en de overdracht van de kennis van vlechttechnieken en grondstoffenteelt, teneinde het vak levend te houden op zowel beroeps- als hobby-niveau.

▷ Donateur van de Stichting Wilg & Mand

U kunt de stichting steunen door donateur te worden.

U kunt uw donatie overmaken op Postbanknr. 2695726 t.n.v. Stichting Wilg & Mand, 6744 TA Ederveen.

Bij een donatie van € 16,- of meer ontvangt u het blad "Vlechten".

▷ Het lenen van de boeken uit de bibliotheek van de stichting

De mogelijkheid bestaat om boeken uit onze bibliotheek te lenen. Hieraan zijn voorwaarden verbonden. U kunt zich hiervoor in verbinding stellen met Wim van Wingerden, zie voorin: beheer bibliotheek.

▷ Mandencollecties zijn te vinden in:

Stadsmuseum IJsselstein, Walkade 2-4, IJsselstein
tel. 030-6886800.

Open: woensdag t/m zondag van 13.00-17.00 uur

Bezoekerscentrum De Wissen, Maaspark, B-3650 Stokkem, België
tel. 00-32-89752171.

Open: 1 april tot 30 september op zaterdag en zondag van 14.00-18.00 uur en op werkdagen van 9.30-12.00 uur en van 13.30-18.00 uur.

Nationaal Vlechtmuseum Noordwolde, Mandehof 7, 8391 BG Noordwolde,
tel. 0561-431885.

Open: dinsdag t/m zaterdag van 11.00 tot 17.00 uur. In juli en augustus ook open op zondag van 13.00 tot 17.00 uur.

